

Bruselj, 21. december 2022
(OR. en)

16327/22

ECOFIN 1374
STATIS 74
FIN 1384
UEM 360

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj: za generalno sekretarko Evropske komisije:
direktorica Martine DEPREZ

Datum prejema: 20. december 2022

Prejemnik: Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije

Št. dok. Kom.: COM(2022) 733 final

Zadeva: POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU o
uporabi Uredbe (EU) 2019/516 Evropskega parlamenta in Sveta z dne
19. marca 2019 o uskladitvi bruto nacionalnega dohodka po tržnih
cenah in razveljavitvi Direktive Sveta 89/130/EGS, Euratom in Uredbe
Sveta (ES, Euratom) št. 1287/2003 (Uredba BND)

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2022) 733 final.

Priloga: COM(2022) 733 final

Bruselj, 19.12.2022
COM(2022) 733 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

**o uporabi Uredbe (EU) 2019/516 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. marca 2019
o uskladitvi bruto nacionalnega dohodka po tržnih cenah in razveljavitvi Direktive
Sveta 89/130/EGS, Euratom in Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1287/2003 (Uredba BND)**

1. UVOD

Uredba (EU) 2019/516 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. marca 2019 o uskladitvi bruto nacionalnega dohodka po tržnih cenah in razveljavitvi Direktive Sveta 89/130/EGS, Euratom in Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1287/2003 (Uredba BND)¹ določa postopke za olajšanje preverjanja ter po potrebi izboljšanje primerljivosti, zanesljivosti in izčrpnosti ocen bruto nacionalnega dohodka (BND), ki jih izvedejo države članice. Uredba BND je začela veljati 18. aprila 2019.

Pri uporabi Evropskega sistema računov (ESR 95) v skladu z Uredbo Sveta (ES) 2223/96² je bil BND podlaga za četrti lastni vir Skupnosti od 1. januarja 2002. BND je nadomestil bruto nacionalni proizvod (BNP), ki se je uporabljal za oceno četrtega lastnega vira v letih pred letom 2002.

Pri uporabi Evropskega sistema računov (ESR 2010) v skladu z Uredbo (EU) št. 549/2013³ je BND podlaga za četrti lastni vir proračuna EU od 1. januarja 2014.

Predhodnici uredbe BND sta bili Direktiva Sveta 89/130/EGS, Euratom⁴ (v nadaljnjem besedilu: direktiva BNP) in Uredba Sveta (ES, Euratom) št. 1287/2003⁵, ki sta bili razveljavljeni z začetkom veljavnosti uredbe BND. Direktiva BNP je za preverjanje in oceno primerljivosti, zanesljivosti in izčrpnosti BNP določila postopek v odboru BNP, v katerem so države članice in Komisija tesno sodelovale med letoma 1989 in 2003. Podoben postopek za preverjanje in oceno BND je razveljavljena Uredba (ES, Euratom) št. 1287/2003 določala v odboru BND, v katerem so države članice in Komisija tesno sodelovale med letoma 2004 in 2019. V zvezi s podatki za uporabo za namene lastnih sredstev je bila dosežena dobra raven zanesljivosti, primerljivosti in izčrpnosti.

Uredba BND temelji na tem postopku in ga prilagaja, da se upošteva BND za namene lastnih sredstev. Določa uradno strokovno skupino, ki Komisijo pomaga pri postopkih in preverja izračun BND za lastne vire. V ta namen je bila ustanovljena strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku⁶.

V tem poročilu je v skladu s členom 9 uredbe BND povzet napredek, ki sta ga Komisija in strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku dosegli pri uskladitvi BND in uporabi uredbe BND od začetka njene veljavnosti. V poglavju 2 so opisani ukrepi, sprejeti za zagotavljanje spoštovanja opredelitve in izračuna bruto nacionalnega dohodka po tržnih cenah iz uredbe BND. V poglavju 3 so opisani ukrepi, sprejeti za zagotavljanje pravočasnega pošiljanja podatkov o BND in dodatnih informacij, ki jih države članice pošljejo Komisiji. V poglavju 4 so opisani ukrepi Komisije za preverjanje virov in metod, ki jih države članice uporabljajo pri izračunu BND. Poglavje 5 vsebuje sklepe o uporabi uredbe BND od njenega začetka veljavnosti.

2. OPREDELITEV IN IZRAČUN BRUTO NACIONALNEGA DOHODKA PO TRŽNIH CENAH

Člen 1 uredbe BND določa, da je treba BND in bruto domači proizvod (BDP) opredeliti v skladu z Evropskim sistemom računov 2010 (ESR 2010), vzpostavljenim z Uredbo (EU) št. 549/2013.

¹ UL L 91, 29.3.2019, str. 19.

² Uredba Sveta (ES) 2223/96 z dne 25. junija 1996 o Evropskem sistemu nacionalnih in regionalnih računov v Skupnosti (UL L 310, 30.11.1996, str. 1).

³ Uredba (EU) št. 549/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. maja 2013 o Evropskem sistemu nacionalnih in regionalnih računov v Evropski uniji (UL L 174, 26.6.2013, str. 1).

⁴ Direktiva Sveta 89/130/EGS, Euratom z dne 13. februarja 1989 o usklajevanju načinov za obračunavanje bruto nacionalnega proizvoda po tržnih cenah (UL L 49, 21.2.1989, str. 26).

⁵ Uredba Sveta (ES, Euratom) št. 1287/2003 z dne 15. julija 2003 o uskladitvi bruto nacionalnega dohodka po tržnih cenah (Uredba BND) (UL L 181, 19.7.2003, str. 1).

⁶ Sklep Komisije z dne 17. maja 2019 o ustanovitvi strokovne skupine Komisije o bruto nacionalnem dohodku (UL C 174, 21.5.2019, str. 5).

Kot je določeno v členu 1, države članice BDP izračunajo v skladu s tremi pristopi: proizvodni pristop, izdatkovni pristop in dohodkovni pristop. Pri izračunu BDP in pri prehodu z BDP na BND so države članice uporabljale koncepte in opredelitve pojmov iz ESR 2010 od prve uporabe tega računovodskega standarda leta 2014.

BND pri uporabi ESR 2010 je bil preverjen v okviru ciklusa preverjanja BND v obdobju 2016–2019. Ciklus je vključeval okrepljeno preverjanje prehoda s konceptov ESR 95 na koncepte ESR 2010, vključno s temeljitimi preverjanji posameznih glavnih konceptualnih sprememb med obema standardoma. Ciklus preverjanja v obdobju 2016–2019 je bil uspešno zaključen po začetku veljavnosti uredbe BND leta 2019.

Za ciklus preverjanja BND v obdobju 2020–2024 se še vedno uporabljajo enaki koncepti in opredelitve (ESR 2010) v skladu s členom 1 uredbe BND.

Glede ustreznosti podatkov o BND za uporabo za namene lastnih sredstev v zvezi z zanesljivostjo, primerljivostjo in izčrpnostjo se, kjer je primerno, uporabljajo ustrezne določbe člena 10b(4) Uredbe (EU, Euratom) št. 609/2014⁷, zlasti možnost izražanja pridržka glede kakovosti podatkov o BND glede točk, ki jih sporoči bodisi Komisija bodisi država članica.

3. POŠILJANJE PODATKOV O BND IN DODATNIH INFORMACIJ

Letno pošiljanje podatkov o BND in poročil o kakovosti podatkov o BND

Države članice morajo v skladu s členom 2 uredbe BND izračunati BND ter Komisiji (Eurostatu) vsako leto do 1. oktobra predložiti vrednosti za agregate BND in njihove komponente. Ta rok je usklajen s presečnim datumom za pošiljanje drugih podatkov o letnih nacionalnih računih v okviru programa pošiljanja ESR 2010, ki olajša pripravo vseh ustreznih sklopov podatkov s strani držav članic.

Države članice morajo zagotoviti agregate BND in njihove komponente v skladu z opredelitvami pojmov iz člena 1 Uredbe. Podatki se pošljejo za predhodno leto, hkrati pa se sporočijo tudi vse spremembe podatkov za pretekla leta. Ta zahteva se odraža v predlogah preglednic za pošiljanje (vprašalniki BND), ki jih Eurostat pripravi pred vsakim pošiljanjem letnih podatkov.

Vsako leto strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku na spomladanskem sestanku doseže dogovor o skupni strukturi vprašalnika BND, ki ga uporabijo države članice. Namen je olajšati zagotavljanje njihovih podatkov o BND. Eurostat vsaki državi članici pošlje predlogo dogovorjenega vprašalnika in zaprosi za pravočasno predložitev izpolnjenih preglednic.

Vprašalnik vključuje tudi dodatne preglednice in formule, ki pomagajo preveriti skladnost predloženih podatkov in preprečiti ali odkriti morebitne napake. Poleg tega so vprašalniku priložena podrobna navodila, kako ga pravilno izpolniti. Ti ukrepi so zelo pripomogli k uskladitvi in dodatni izboljšavi podatkov, ki jih države članice predložijo Eurostatu.

Države članice morajo v skladu z uredbo BND Eurostatu predložiti tudi letno poročilo o kakovosti podatkov o BND (člen 2(3)). Glavni namen poročila je Komisiji predložiti informacije o izvedenih spremembah – od predhodnega pošiljanja podatkov o BND – v zvezi z viri in metodami za izračun agregatov BND in njihovih komponent. Strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku se na spomladanskem sestanku dogovori tudi o skupni vsebini in obliki takega poročila. Ta postopek je vzpostavljen že leta, zato so poročila na splošno kakovostna, Komisiji in strokovni skupini o bruto

⁷ Uredba Sveta (EU, Euratom) št. 609/2014 z dne 26. maja 2014 o načinih in postopkih za dajanje tradicionalnih lastnih sredstev ter lastnih sredstev iz naslovov DDV in BND na razpolago ter ukrepov za zagotavljanje denarnih sredstev (prenovitev) (UL L 168, 7.6.2014, str. 39).

nacionalnem dohodku pa zagotavljajo potrebne osnovne informacije za oceno podatkov držav članic o BND in njihovih revizij.

Države članice zadevne podatke v vprašalniku BND skupaj s poročilom o kakovosti podatkov o BND v elektronski obliki pošljejo enotni vstopni točki za podatke pri Eurostatu (prek namenske platforme EDAMIS).

Ker je uredba BND pravni akt, ki velja za EGP, države Efte⁸ podatke o BND pošiljajo na enak način kot države članice EU. Poleg tega se v skladu s Sporazumom o izstopu Združenega kraljestva iz Evropske unije⁹ veljavno pravo EU v zvezi z lastnimi sredstvi EU, ki se nanašajo na proračunska leta do leta 2020, po 31. decembru 2020 še vedno uporablja za Združeno kraljestvo, tudi kadar je treba zadevna lastna sredstva dati na voljo, popraviti ali prilagoditi po navedenem datumu. Zato Združeno kraljestvo prav tako pošilja podatke o BND za obdobje do leta 2020 v skladu z uredbo BND.

Leta 2019 so vse države razen ene (država članica EU) poslale podatke o BND za leto 2019 do 1. oktobra, tj. v skladu z rokom. Zadnja država članica jih je poslala 1. oktobra.

Leta 2020 so vse države razen ene (država Efte) poslale podatke o BND za leto 2020 do 1. oktobra, tj. v skladu z rokom. Zadnja država Efte je svoj vprašalnik BND poslala 15. oktobra, poročilo o kakovosti pa 28. oktobra.

Leta 2021 je vseh 32 držav poslalo podatke o BND za leto 2021 do 1. oktobra, tj. v skladu z rokom.

Leta 2022 je vseh 32 držav razen ene (država Efte) poslalo podatke o BND za leto 2022 do 1. oktobra, tj. v skladu z rokom. Zadnja država Efte je v skladu z rokom poslala le vprašalnik BND.

Opisi metodologije BND

Namen poročila o kakovosti je navesti najnovejše spremembe metodologije držav članic in podatkov o BND, popoln podroben popis metod in virov, ki se uporabljajo za izračun končnih ocen BND, pa se navede v opisih metodologije BND v zvezi z viri in metodami, ki se uporabljajo za izračun agregatov BND in njihovih komponent. Ti opisi so podlaga za Eurostatovo oceno kakovosti podatkov držav članic o BND v zvezi s primerljivostjo, zanesljivostjo in izčrpnostjo.

Države članice morajo v skladu s členom 3 uredbe BND Eurostatu zagotoviti opis metodologije BND. V navedenem členu je določeno tudi, da mora Komisija z izvedbenimi akti določiti strukturo in podrobno ureditev za opis v skladu z ESR 2010 ter časovni raspored za njegovo posodabljanje in pošiljanje. V členu 3 je nadalje določeno, da zadevni izvedbeni akti ne smejo pomeniti znatnih dodatnih stroškov, saj bi ti lahko povzročili nesorazmerno in neupravičeno breme za države članice. Poleg tega mora biti opis skladen z ESR 2010 in treba se je izogniti podvajanju in preobremenitvi.

Ti vidiki so bili obravnavani v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) 2020/1546¹⁰, ki je bila sprejeta na podlagi navedenih določb, in vodniku za opis metodologije BND, o katerem se je dogovorila strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku. Zlasti v zvezi s strukturo opisov Uredba (EU) 2020/1546 določa, da morajo biti ti sestavljeni iz desetih poglavij in procesnih tabel BND. Posamezna poglavja opisa zajemajo naslednje:

Poglavje 1 Pregled sistema računov

⁸ Za Lihtenštajn velja odstopanje od izvajanja uredbe BND, vendar kljub temu pošilja letni vprašalnik BND.

⁹ Sporazum o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL C 384 I, 12.11.2019, str. 1).

¹⁰ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2020/1546 z dne 23. oktobra 2020 o določitvi strukture in podrobne ureditve opisa virov in metod, ki se uporabljajo za izračun agregatov bruto nacionalnega dohodka in njihovih komponent v skladu z Evropskim sistemom računov (ESR 2010) (UL L 354, 26.10.2020, str. 1).

- Poglavje 2 Politika revizij ter časovnica za revizije in dokončni izračun ocen. Večje revizije od zadnje različice opisa metodologije BND
- Poglavje 3 Proizvodni pristop
- Poglavje 4 Dohodkovni pristop
- Poglavje 5 Izdatkovni pristop
- Poglavje 6 Postopek izravnave ali integracije in potrditev ocen
- Poglavje 7 Pregled popravkov zaradi izčrpnosti
- Poglavje 8 Prehod z bruto domačega proizvoda (BDP) na BND
- Poglavje 9 Glavne uporabljene klasifikacije
- Poglavje 10 Glavni uporabljeni podatkovni viri

Opisi metodologije BND kot prilogo vključujejo procesne tabele, ki vsebujejo številčne informacije o rezultatih vseh zaporednih stopenj postopka izračuna BND, od statističnih virov in različnih popravkov do končnih podatkov nacionalnih računov. Vsebujejo tudi številčne informacije o sorazmerni velikosti posameznih vrst uporabljenih virov in izvedenih popravkov v navedenem postopku izračuna ter sklicevanja na ustrezna poglavja opisa metodologije BND.

V vodniku za opis metodologije BND, ki je bil sestavljen v tesnem sodelovanju s strokovno skupino o bruto nacionalnem dohodku in odraža podrobne ureditve iz Uredbe (EU) 2020/1546, so opredeljeni podrobna struktura in zahteve glede vsebine posameznih poglavij. Vodnik državam članicam zagotavlja tudi smernice, kako pripraviti kakovosten opis, saj poudarja glavna načela in vidike, ki jim je treba v postopku nameniti posebno pozornost. Vsebuje tudi določbe o izbiri referenčnega leta ter o predložitvi in naknadnih posodobitvah opisa metodologije BND.

Pri pripravi vodnika za opis metodologije BND je bila ustrezna pozornost namenjena potrebi po izogibanju podvajanju in preobremenitvi v opisu ter uporabi izrazov in opredelitev pojmov iz ESR 2010. Poleg tega so bile s posodobitvijo vodnika za cikel preverjanja BND za obdobje 2020–2024 uvedene le omejene spremembe, kjer se je to zdelo potrebno za spremembo obstoječih zahtev ali zagotavljanje dodatnih smernic.

Rok za pošiljanje opisa metodologije BND v skladu z Uredbo (EU) 2020/1546 je bil 31. december 2021. Večina držav članic je svoje opise metodologije BND poslala do navedenega roka. Komisija je izrazila splošni pridržek glede petih držav članic, ker so opis metodologije BND poslale pozno. Pri štirih od teh držav članic je Komisija nato splošni pridržek umaknila, ker so poslale svoje opise metodologije BND.

Eurostat je neposredno po pošiljanju opisov metodologije BND in procesnih tabel v okviru ocenjevanja tveganja BND izvedel prvo splošno analizo njihove popolnosti in skladnosti. Preverjanje ni razkrilo večjih pomanjkljivosti, ki bi ovirale podrobna preverjanja opisov metodologije BND v ciklusu v obdobju 2020–2024.

Ker se postopki in osnovni statistični podatki za izračun končnih podatkov o BDP in BND na medletni ravni bistveno ne spreminjajo, ampak le med večjimi revizijami v daljših časovnih presledkih, opisov metodologije BND ni treba na novo napisati vsako leto. V Uredbi (EU) 2020/1546 je določeno, da se naknadne posodobitve opisa metodologije BND pripravijo in pošljejo Eurostatu v 12 mesecih po vsaki večji spremembi virov ali metod za izračun BND. Vsekakor se opis metodologije BND posodobi vsaj vsakih pet let.

4. POSTOPKI IN PREVERJANJE IZRAČUNA BND

Strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku

Komisija mora v skladu s členom 4 uredbe BND ustanoviti uradno strokovno skupino, sestavljeno iz predstavnikov vseh držav članic, ki ji predseduje predstavnik Komisije. Ta strokovna skupina:

- Komisiji svetuje in izrazi svoje mnenje v zvezi s primerljivostjo, zanesljivostjo in izčrpnostjo izračunov BND,
- proučuje vsebine glede izvajanja Uredbe in
- izdaja letna mnenja o primernosti podatkov o BND, ki jih predložijo države članice za namene lastnih sredstev.

Komisija je kmalu po začetku veljavnosti uredbe BND 17. maja 2019 sprejela sklep o ustanovitvi strokovne skupine Komisije o bruto nacionalnem dohodku¹¹. Strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku se je prvič sestala maja 2019 in sprejela svoj poslovnik. Od takrat se redno sestaja dvakrat letno, spomladi in jeseni. Od začetka veljavnosti uredbe BND se je strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku redno sestala osemkrat (do novembra 2022). Skupina je imela tudi tri *ad hoc* sestanke v zvezi z vprašanjem globalizacije.

Komisija (Eurostat) lahko ustanovi podskupine strokovne skupine o bruto nacionalnem dohodku za namene proučitve posebnih vprašanj, povezanih z BND, na podlagi nalog in pristojnosti, ki jih opredeli Komisija.

Eurostat je novembra 2019 ustanovil podskupino za goljufije na področju DDV z neplačujočim gospodarskim subjektom. Namen podskupine je izmenjava praks, razprava o virih in metodah ter priprava priporočil za nadaljnje zagotavljanje primerljivosti pri obravnavi goljufij na področju DDV z neplačujočim gospodarskih subjektom. Delo te podskupine je bilo dokončano novembra 2020, ko je strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku potrdila njeno končno poročilo.

Junija 2020 je Eurostat ustanovil podskupino za izčrpnost. Namen te podskupine je proučiti posebna vprašanja na področju izčrpnosti za nadaljnje zagotavljanje izčrpnosti podatkov o BND, izmenjavo praks in pripravo praktičnih smernic za nadaljnje zagotavljanje primerljivosti popravkov zaradi izčrpnosti. Delo te podskupine še poteka in se bo predvidoma končalo leta 2023.

Uradno mnenje o primernosti podatkov o BND za namene lastnih sredstev

V členu 4 uredbe BND je določeno tudi, da mora strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku izdati letna mnenja o primernosti podatkov o BND, ki jih predložijo države članice za namene lastnih sredstev. V ta namen se strokovni skupini o bruto nacionalnem dohodku na jesenskih sestankih v pregled predloži dokument, ki ga pripravi Eurostat in vključuje poslane podatke o BND in zbirna poročila o kakovosti. Eurostat v prilogi k mnenju v jedrnatih obliki predstavi nekaj kvantitativnih in kvalitativnih informacij o glavnih rezultatih preverjanja.

Od začetka veljavnosti uredbe BND je strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku vsako leto uspešno sprejela mnenje, ki je potrjevalo, da so podatki, ki so jih države članice in Združeno kraljestvo navedli v vprašalnikih BND, ustrezni za namene lastnih sredstev. Ko je ustreznost podatkov potrjena, se mnenje skupaj s podatki posreduje GD za proračun. Ta postopek poteka nemoteno, kar GD za proračun omogoča, da pravočasno izračuna proračunske prispevke vsake države iz lastnih sredstev BND.

Model preverjanja

Komisija (Eurostat) mora z modelom preverjanja preveriti vire in metode, ki jih države članice uporabljajo za izračun BND – kot je opisano v opisih metodologije BND. Člen 5 uredbe BND določa, da Komisija model pripravi v tesnem sodelovanju s strokovno skupino o bruto nacionalnem dohodku. Tak model za cikel preverjanja BND v obdobju 2020–2024, ki temelji na modelu, ki je bil uspešno uporabljen v ciklusu preverjanja BND v obdobju 2016–2019, je pripravil Eurostat, strokovna skupina

¹¹ Sklep Komisije z dne 17. maja 2019 o ustanovitvi strokovne skupine Komisije o bruto nacionalnem dohodku (Besedilo velja za EGP), C/2019/3651 (UL C 174, 21.5.2019, str. 5).

o bruto nacionalnem dohodku pa ga je potrdila na sestankih v letih 2020 in 2021. Vsi njegovi pomembni elementi so opisani v okvirnih dokumentih, ki tvorijo model¹².

Poleg dokumenta GNIG/121 z naslovom „Outline of the verification model for GNI for own resources“ (Kratek pregled modela preverjanja za BND za lastne vire), v katerem je na kratko opisan celoten model, so bili za ciklus preverjanja BND v obdobju 2020–2024 pripravljene naslednji okvirni dokumenti:

- vodnik za opis metodologije BND ESR 2010 – smernice za pripravo opisa metodologije BND ESR 2010 in za pripravo procesnih tabel BND (GNIG/068 Rev. 1),
- vprašalnik za oceno opisa metodologije BND (GIAQ) (GNIG/099),
- smernice za neposredno preverjanje v okviru preverjanja opisov metodologije BND, ki jih izvedejo države članice (GNIG/100),
- opomba glede pridržkov v zvezi z BND (GNIG/101),
- opomba glede praga pomembnosti (GNIG/102),
- smernice za dokumentacijo (GNIG/122) in
- model za oceno tveganja za preverjanje BND za namene lastnih sredstev (GNIG/130).

Model zajema letno preverjanje podatkov, poslanih z vprašalniki BND in poročili o kakovosti, ter večletno preverjanje statističnih virov in metod, ki se uporabljajo za izračun BND.

Letni del postopka preverjanja je sestavljen iz podatkov, poslanih z vprašalniki BND in poročili o kakovosti. Eurostat vprašalnike BND preveri med drugim v zvezi z uradno in številčno pravilnostjo poslanih tabel, skladnostjo podatkov skozi čas in njihovo skladnostjo z objavljenimi podatki nacionalnih računov. Revizije, opisane v poročilu o kakovosti, se preverijo med drugim v zvezi z verodostojnostjo, kakovostjo uporabljenih virov in metod, uskladitvijo vseh revizij s posameznimi revizijami in doslednostjo s predhodno napovedanimi spremembami. Od držav članic se lahko zahteva, da zagotovijo pojasnila o podatkih in poročilu o kakovosti ter pošljejo popravke. Na podlagi tega postopka strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku sprejme omenjeno mnenje o primernosti podatkov o BND za namene lastnih sredstev.

Večletni del postopka preverjanja je sestavljen iz preverjanja statističnih virov in metod, ki se uporabijo za izračun BND. To se izvede usklajeno za vse države članice ter v okviru večletnih ciklusov preverjanja, ki zagotavljajo strukturiran in skladen okvir preverjanja. Glavne stopnje ciklusa, po pripravi sklopa okvirnih dokumentov, so: predložitev opisov metodologije BND in procesnih tabel, ocena tveganja, dokumentacijski pregledi opisov metodologije in procesnih tabel, primerjave horizontalnih vprašanj med državami, informacijski obiski glede BND, neposredna preverjanja, izrekanje ukrepov in pridržki.

Opisi metodologije BND in procesne tabele so glavni referenčni dokumenti, ki se uporabljajo v vseh fazah večletnega postopka preverjanja; Eurostat jih preveri s pomočjo vprašalnika za oceno opisa metodologije BND, ki ga odobri strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku, ter z neposrednimi preverjanji izbranih področij izračuna. Vprašalnik je celovito orodje za preverjanje in dokumentiranje. Njegova struktura je zelo usklajena s strukturo vodnika za opis metodologije BND. Vprašalnik je osredotočen zlasti na preverjanje skladnosti opisanih virov in metod z zahtevami ESR 2010, povezano zakonodajo in metodološkimi smernicami. Ta orodja so v vseh teh letih dobro služila svojemu namenu ter zagotavljala sistematično, dosledno in pošteno analizo opisov metodologije BND in procesnih tabel.

Nekatera področja nacionalnih računov – kot so opredeljena v oceni tveganja – se štejejo za področja visokega tveganja za vse države članice. Potrebna je podrobna primerjalna analiza rešitev, ki jih

¹² Okvirni dokumenti so na voljo na javnem spletišču strokovne skupine o bruto nacionalnem dohodku: <https://circabc.europa.eu/ui/group/7eb29b7b-33b0-4c9f-851b-e370277bb9e5>.

uporabljajo države. V nekaterih primerih je lahko potreben tudi dogovor o konceptualnih vidikih v strokovni skupini o bruto nacionalnem dohodku. Ta vprašanja se na enoten način preverijo v vseh državah s primerjavo med državami. V ciklusu preverjanja v obdobju 2016–2019 je Eurostat zaključil obširen program primerjav med državami v zvezi s številnimi horizontalnimi vprašanji. Zajeta so bila vprašanja, kot so izčrpnost, izravnava BDP, stanovanjske storitve, finančne storitve (vključno s posredno merjenimi storitvami finančnega posredništva), svetovna proizvodnja, plačilna bilanca ter spremembe med ESR 95 in ESR 2010. Primerjave med državami v zvezi z izčrpnostjo, svetovno proizvodnjo in plačilno bilanco ter spremembami med ESR 95 in ESR 2010 so bile nadalje razdeljene na podrobnejša področja. Skupaj je bilo izvedenih 16 primerjav med državami, ki so prispevale k večjemu zagotovitvi glede kakovosti virov in metod, ki se uporabljajo za izračun na zadevnih področjih. V ciklusu preverjanja v obdobju 2020–2024 se izvajata še dve analizi med državami.

V uredbi BND je določeno, da mora model preverjanja BND temeljiti na načelih medsebojnih strokovnih pregledov in stroškovne učinkovitosti. Posledično sta to glavni načeli, ki se upoštevata pri preverjanju BND, uporabljata pa se v celotnem postopku preverjanja.

Medsebojni strokovni pregled pri preverjanju BND se izkazuje z aktivno udeležbo držav članic pri preverjanju, tako v strokovni skupini o bruto nacionalnem dohodku kot tudi s sodelovanjem v informacijskih obiskih glede BND. Eurostat je za olajšanje izvajanja načela medsebojnih strokovnih pregledov zagotovil preglednost postopka preverjanja, tako da je strokovni skupini o bruto nacionalnem dohodku dal na voljo vso ustrezno dokumentacijo. To vključuje opise metodologije BND in procesne tabele ter vse izide postopka preverjanja v zvezi s poročili o obiskih in ukrepi, seznam opredeljenih nebitvenih vprašanj, poročilo o napredku in končno poročilo o horizontalnih vprašanjih, preverjenih s primerjavami med državami, stanje na področju pridržkov ter (za cikel preverjanja BND v obdobju 2020–2024) vse dopise o izrekanju ali odpravi pridržkov v zvezi z BND.

Uporaba stroškovne učinkovitosti se v modelu preverjanja BND izkazuje na dva načina; prvič, z uporabo ocene tveganja in, drugič, z uporabo praga pomembnosti. Model za celovito oceno tveganja za preverjanje BND za namene lastnih sredstev je bil razvit v tesnem sodelovanju s strokovno skupino o bruto nacionalnem dohodku, ki je ta model tudi odobrila. Njegov rezultat je strukturiranje postopka preverjanja in koncentracija dejavnosti preverjanja na tistih področjih, ki izkazujejo razmeroma visoko raven tveganja. Komisija meni, da je bil z uporabo tega orodja postopek racionaliziran in je postal bolj stroškovno učinkovit.

Pri presoji morebitnega obsega in pomena določenih dejavnosti ali transakcij načelo stroškovne učinkovitosti vključuje uporabo praga pomembnosti. Strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku je odobrila prag v višini 0,1 % BND, ki se uporabi v ta namen. Prag pomembnosti se upošteva skozi celoten postopek preverjanja, vendar je v ospredju pri izrekanju in odpravi ukrepov in pridržkov.

Delegirani in izvedbeni akti

Člen 5 uredbe BND določa, da mora Komisija sprejeti delegirane akte z določitvijo seznama vsebin, ki jih je treba obravnavati v vsakem ciklusu preverjanja, da se zagotovijo zanesljivost, izčrpnost in čim višja stopnja primerljivosti podatkov o BND, v skladu z ESR 2010. Poleg tega mora Komisija z izvedbenimi akti opredeliti posebne ukrepe, s katerimi bodo podatki o BND bolj primerljivi, zanesljivi in izčrpnosti, na podlagi seznama vsebin.

Komisija je sprejela Delegirano uredbo (EU) 2020/2147¹³ o dopolnitvi Uredbe (EU) 2019/516 z opredelitvijo seznama vsebin, ki jih je treba obravnavati v vsakem ciklusu preverjanja. Navedene so naslednje teme:

¹³ Delegirana uredba Komisije (EU) 2020/2147 z dne 8. oktobra 2020 o dopolnitvi Uredbe (EU) 2019/516 Evropskega parlamenta in Sveta z opredelitvijo seznama vsebin, ki jih je treba obravnavati v vsakem ciklusu preverjanja (Besedilo velja za EGP) (UL L 428, 18.12.2020, str. 9).

- opredelitev geografskega ozemlja,
- načela za ocenjevanje stanovanjskih storitev,
- obravnava vračil DDV,
- ukrepi glede izčrpnosti in
- obravnava nepobranega DDV.

Te vsebine so bile ustrezno upoštevane v modelu preverjanja, saj so bili njihovi ustrezni vidiki obravnavani v skladu z okvirnimi dokumenti (npr. v vodniku za opis metodologije BND, vprašalniku za oceno opisa metodologije BND in modelu za oceno tveganja).

Na podlagi navedenega seznama je Komisija z naslednjimi izvedbenimi akti določila posebne ukrepe za boljšo primerljivost, zanesljivost in izčrpnost podatkov o BND za prve tri teme, in sicer z:

- Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2021/1947 o opredelitvi geografskega ozemlja držav članic¹⁴,
- Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2021/1949 o načelih za ocenjevanje stanovanjskih storitev¹⁵ ter
- Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2021/1948 o postopku vračil DDV osebam, ki niso davčni zavezanci, in davčnim zavezancem za njihove oproščene dejavnosti¹⁶.

Izvedbena akta za preostali temi (ukrepi glede izčrpnosti in obravnava nepobranega DDV) sta v pripravi.

Informacijski obiski glede BND

Člen 6 uredbe BND določa, da lahko Komisija (Eurostat) v državah članicah¹⁷ izvaja informacijske obiske glede BND, kadar meni, da je to ustrezno. Namen informacijskih obiskov glede BND je preveriti kakovost agregatov BND in njihovih komponent ter skladnost z ESR 2010. Tako je namen obiskov zbrati dodatne informacije, ki so potrebne za opredelitev možnih pomanjkljivosti opisa metodologije BND ali statističnih virov in metod, ki se uporabljajo za izračun BND in njegovih komponent. Informacijski obiski glede BND lahko vključujejo tudi neposredna preverjanja delov izračuna BND. Glavna cilja neposrednega preverjanja sta preveriti, ali opis virov in metod v opisu metodologije BND ustrezno izkazuje dejansko uporabljeno prakso izračuna ter ali so bili osnovni podatki, kot so prikazani v virih, ustrezno preoblikovani v podatke nacionalnih računov, ki jih države članice zagotovijo za lastna sredstva BND. Rezultat informacijskega obiska glede BND je poročilo (ki ga Eurostat predloži strokovni skupini o bruto nacionalnem dohodku) z ukrepi za države članice za

¹⁴ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2021/1947 z dne 10. novembra 2021 o opredelitvi geografskega ozemlja držav članic za namene Uredbe (EU) 2019/516 Evropskega parlamenta in Sveta o uskladitvi bruto nacionalnega dohodka po tržnih cenah (Uredba BND) ter razveljavitvi Odločbe Komisije 91/450/EGS, Euratom in Uredbe Komisije (ES) št. 109/2005 (Besedilo velja za EGP) (UL L 398, 11.11.2021, str. 1).

¹⁵ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2021/1949 z dne 10. novembra 2021 o načelih za ocenjevanje stanovanjskih storitev za namene Uredbe (EU) 2019/516 Evropskega parlamenta in Sveta o uskladitvi bruto nacionalnega dohodka po tržnih cenah (Uredba BND) ter razveljavitvi Odločbe Komisije 95/309/ES, Euratom in Uredbe Komisije (ES) št. 1722/2005 (Besedilo velja za EGP) (UL L 398, 11.11.2021, str. 6).

¹⁶ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2021/1948 z dne 10. novembra 2021 o postopku vračil DDV osebam, ki niso davčni zavezanci, in davčnim zavezancem za njihove oproščene dejavnosti za namene Uredbe (EU) 2019/516 Evropskega parlamenta in Sveta o uskladitvi bruto nacionalnega dohodka po tržnih cenah (Uredba BND) ter razveljavitvi Odločbe Komisije 1999/622/ES, Euratom in Uredbe Komisije (ES, Euratom) št. 116/2005 (Besedilo velja za EGP) (UL L 398, 11.11.2021, str. 4).

¹⁷ Informacijski obiski glede BND lahko potekajo tudi v Združenem kraljestvu in državah Efte.

uvodbo metodoloških sprememb, odpravo napak pri izračunu ali pojasnilo ali dopolnitev informacij v opisu metodologije BND.

Najmanjše število obiskov glede BND, načrtovanih v določeni državi članici med ciklusom preverjanja, temelji na rezultatih ocene tveganja. Praviloma se med ciklusom preverjanja v vsaki državi članici izvede najmanj en informacijski obisk glede BND.

Od začetka veljavnosti uredbe BND 18. aprila 2019 je Eurostat (do oktobra 2022) v državah članicah in Združenem kraljestvu izvedel 19 informacijskih obiskov glede BND. To mu je uspelo kljub zahtevnim okoliščinam, povezanim s pandemijo COVID-19, in sicer zaradi zelo dobrega sodelovanja z državami članicami. Eurostat je sistematično pozival strokovnjake za nacionalne račune, ki zastopajo nacionalne statistične organe drugih držav članic, naj sodelujejo pri obiskih glede BND. Tako so pri 11 od 19 obiskov sodelovali strokovnjaki za nacionalne račune iz drugih držav članic, kar je pripomoglo k uresničitvi načela medsebojnih strokovnih pregledov, ki ureja postopek preverjanja BND.

Pregled preverjanj Komisije, ki ga izvede Evropsko računsko sodišče

Evropsko računsko sodišče je vsako leto temeljito pregledalo delo Komisije v zvezi s preverjanjem podatkov držav članic o BND. Poleg tega obstajajo posebna poročila o uspešnosti v zvezi z večletnimi preverjanji. Podroben opis dejavnosti Sodišča v zvezi z BND za lastna sredstva je na voljo v letnih poročilih Sodišča o izvrševanju proračuna EU.

5. ZAKLJUČKI

Bruto nacionalni dohodek je podlaga za izračun največjega deleža lastnih sredstev v splošnem proračunu EU, v zvezi s tem pa je izjemno pomembna pravilna uporaba uredbe BND. Tako je pravilna uporaba opredelitev in računovodskih pravil iz ESR 2010, kar je osnovni pogoj za visokokakovostne podatke o BND, bistvena za kakovost nacionalnih računov kot celote. Zagotovilo glede zanesljivosti, primerljivosti in izčrpnosti podatkov o BND, pridobljeno s preverjanje, ki ga izvede Komisija na podlagi določb uredbe BND, prispeva k zanesljivejšim ekonomskim analizam in boljše informiranemu oblikovanju ekonomske politike na podlagi podatkov nacionalnih računov.

Sedanji model preverjanja BND za lastna sredstva večinoma temelji na postopkih, ki so bili uvedeni v preteklosti pri uporabi Direktive Sveta 89/130/EGS, Euratom in Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 1287/2003. Od začetka veljavnosti Uredbe (EU) 2019/516 se je model preverjanja dodatno razvil ob upoštevanju ustreznih določb uredbe BND, vključno z določbami, povezanimi z načeli medsebojnih strokovnih pregledov in stroškovne učinkovitosti, in izkoriščanju dosežkov predhodnih ciklusov preverjanja BND. Posledično je bil vzpostavljen formaliziran okvir preverjanja, ki zagotavlja strog in celovit, vendar hkrati prožen postopek preverjanja.

Sprejeti so bili tudi ukrepi za zagotovitev pravočasnega in usklajenega pošiljanja podatkov o BND ter izboljšanje in posodobitev dokumentiranja metod in virov, ki se uporabljajo za izračun BND in njegovih komponent.

S temi ukrepi je bil dosežen dober napredek pri pregledu in preverjanjih izračunov BND, tako pri letnih kot tudi večletnih preverjanjih.

Ustrezni delegirani in izvedbeni akti, ki se zahtevajo z Uredbo, so bili sprejeti. Poteka delo za upoštevanje drugih morebitnih vprašanj za nadaljnje izboljšanje primerljivosti, zanesljivosti in izčrpnosti podatkov o BND.

Komisija je vzpostavila znatne vire za zagotovitev ustreznega izvajanja uredbe BND. Nemotena uporaba Uredbe je bila mogoča tudi zaradi zelo dobrega sodelovanja med Komisijo in državami članicami. Dobro sodelovanje se je izkazalo med delom strokovne skupine o bruto nacionalnem dohodku, ki je bila ustanovljena, da bi Komisiji pomagala pri pregledu vprašanj v zvezi z izvajanjem uredbe BND, pa tudi pri informacijskih obiskih glede BND.

V prihodnjih letih si bosta Komisija in strokovna skupina o bruto nacionalnem dohodku še naprej prizadevali ohraniti visoko kakovost podatkov o BND ter nadalje izboljšati njihovo primerljivost, zanesljivost in izčrpnost.